

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The version of the following full text has not yet been defined or was untraceable and may differ from the publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/45553>

Please be advised that this information was generated on 2021-09-28 and may be subject to change.

In gemeenteland bestaat de kloof nog steeds

Gevestigde politici en topambtenaren zijn niet geneigd om de burgers actiever bij het lokale beleid te betrekken

Burgers hebben de afgelopen jaren niet meer te vertellen gekregen in gemeenteland. Zij mogen een keer in de vier jaar stemmen, maar worden verder geacht het bestuur aan de politici over te laten, stellen Gersom Smit en Michiel S. de Vries.

De rol van burgers bij het gemeentelijk beleid is er de afgelopen jaren niet groter op geworden, ondanks alle structurele veranderingen en experimenten die de afgelopen vijftien jaar hebben plaatsgevonden. Zo werden begin jaren negentig meer taken en bevoegdheden gegeven aan de gemeenten. Daarna volgde onder paars de bestuurlijke en politieke vernieuwing en onder Balkenende I de dualisering, waarbij de afstand tussen gemeenteraad en BW werd vergroot, de macht van de gemeenteraad moest worden vergroot om zo het debat te verlevendigen en de gemeenteraadsleden de mogelijkheid werd gegeven het contact met de kiezers te vergroten.

Dat was ook nodig, want volgens velen bestond er een kloof tussen de kiezers en de gekozenen. Een kloof met als gevolg een teruglopende opkomst bij verkiezingen, apathie onder de burgers met daarbij de kans op politiek cynisme en wantrouwen. Als probleem werd benoemd dat gemeentelijke politici en ambtenaren onderling wel veel overleggen, maar nauwelijks luisteren naar de burgers en het politieke debat geen ruimte geven. Daar is dus met allerlei maatregelen het nodige aan geprobeerd te doen, maar effect heeft dit nauwelijks gehad.

In het kader van een langlopend onderzoek naar democratie en lokaal bestuur zijn vanaf 1989 om de vijf jaar lokale politici en ambtenaren in middelgrote gemeenten ondervraagd naar hun achtergrond en opvattingen en ook over de vraag met wie zij in contact treden in geval van complexe beleidsprocessen. De laatste ronde vond eind 2005 plaats. Uit dat onderzoek blijkt dat de kloof nog verre van verdwenen is. Lokale politici en ambtenaren zijn toch vooral met elkaar blijven praten en bij elkaar steun blijven zoeken voor nieuw beleid. Dat geldt gemiddeld voor 68% van de politici en 77% van de lokale ambtenaren. Voor steun die bij maatschappelijke groeperingen en burgers wordt gezocht gelden veel lagere percentages, namelijk 28% en 15%. Of een gemeentelijk beleid gesteund wordt door de bevolking of maatschappelijke groeperingen is voor de meeste lokale politici en ambtenaren dus veel minder belangrijk dan de steun van andere lokale politici en ambtenaren.

Politieke partijen en met name de lokale partijbesturen zijn geheel buiten het netwerk van lokale beleidsmakers gevallen. Waar die aan het eind van de jaren '80 nog regelmatig werden geconsulteerd, is dat in de jaren daarna sterk verminderd. Politieke partijen vormen niet langer een relevante factor in gemeenten. Volgens 7 op de 10 lokale beleidsmakers zijn de belangrijkste functies van politieke partijen het leveren van kandidaten voor de gemeenteraad en het vormen van meerderheden in de gemeenteraad. Als kanaal tussen bestuur en burgers worden politieke partijen veel minder relevant gevonden.

Wat vormt de verklaring voor de uitkomsten? Er zijn immers in vrijwel alle gemeenten wel experimenten gehouden met interactief beleid met positieve uitkomsten. De verklaring is er volgens ons in gelegen dat aan die experimenten, hoe succesvol ook, vrijwel nooit een structureel gevolg is gegeven. Ze waren wellicht leuk en leerzaam, maar daarna is het wel weer genoeg geweest, zo moeten de lokale bestuurders hebben gedacht. De extra macht en invloed die gemeenteraadleden hebben gekregen dankzij de genoemde structurele veranderingen wil men niet gelijk weer afstaan aan de burgers. Raadsleden zijn gekozen om gemeentelijk beleid te maken en dat vinden ze waarschijnlijk al moeilijk genoeg zonder al die lastige burgers.

Politici hebben dus weinig behoefte om hun macht uit handen te geven. Ze vinden andere problemen belangrijker. Slechts 36% van de ondervraagden noemt meer inspraak in het besluitvormingsproces als een belangrijk doel voor de komende 10 jaar. Ook is slechts eenderde van de ondervraagden enthousiast over het houden van referenda onder de bevolking.

Tussen politieke partijen bestaan trouwens wel verschillen. Met name politici van de gevestigde partijen zijn weinig geneigd steun te zoeken bij de lokale bevolking voor nieuw en complex beleid. Van de vertegenwoordigers van de Christelijke partijen, de PvdA, CDA en D66 zegt circa driekwart dat zij dit normaliter niet doen. Bij de VVD geldt dit nog altijd voor 61,9%. De meeste politici die geneigd zijn om de burgers actiever bij het lokale beleid te betrekken zijn te vinden bij de lokale partijen en bij Groen Links. De reden daarvoor zou kunnen zijn dat die laatste twee partijen vaker buiten het hechte netwerk van gevestigde politici en topambtenaren vallen en daarom wel steun moeten zoeken bij de bevolking. De gevestigde volksvertegenwoordigers doen dat niet, en dat betekent dat de kloof tussen burgers en bestuur nog lang niet is verdwenen. Die kloof, die bestaat nog steeds.

G. Smit is als student en prof. dr. M.S. de Vries als hoogleraar verbonden aan de opleiding Bestuurskunde van de Radboud Universiteit Nijmegen.